

Shakespeare Bouře

J E D N Á N Í I .

SCÉNA 1.

NA LODI NA ROZBOUŘENÉM MOŘI.

Hromy a blesky.

Vystoupí Kapitán a Důstojník.

KAPITÁN Důstojníku!
DŮSTOJNÍK Co je, kapitáne? Tady jsem!
KAPITÁN To jsem rád! Poruč mužstvu, ať sebou hejbnou, nebo nás to hodí na břeh. Pohyb! Pohyb!
Odejde.
Vystoupí námořníci.
DŮSTOJNÍK No tak, chlapi! Makáme! Makáme! Stáhněte košovou plachtu. Počkejte, až kapitán pískne. Klidně si foukej jako ďas, ale až na volným moři! 5
Vystoupí Alonso, Sebastian, Antonio, Ferdinand, Gonzalo a další.
ALONSO Pane důstojníku, děláte něco? Kde je kapitán? Copak tomu tady nikdo nevělí?
DŮSTOJNÍK Prosim vás, zalezte dovnitř. 10
ANTONIO Kde je kapitán?
DŮSTOJNÍK Neslyšíte ho? Zůstaňte v kajutě a nepleťte se tu, nebo naděláte víc škody než ta vichřice.
GONZALO Jenom klid, pane.
DŮSTOJNÍK Já se uklidním, až se moře uklidní. Vypadněte odtud! 15
Vichru je fuk, jestli odfoukne krále nebo někoho jinýho. Dovnitř a mlčet! Tady překážíte.
GONZALO Já jen, abyste si uvědomil, koho máte na palubě.
DŮSTOJNÍK Nikoho, koho bych měl radši než sebe. Vy jste pan radní, tak tu bouři zakažte, ukažte těm rozběsněnejm 20
živlům svou moc, vyjednejte s nima smír, a já už se lana ani nedotknu. Ale jestli to neumíte, poděkujte pánubohu, že vás nechal na světě tak dlouho, a jděte se do kajuty připravit na poslední hodinku, protože
k tý se nejspíš schyluje. Opřete se do toho, chlapi. 25
A vy, zmizte odtud!
Odejde.
GONZALO Ten rabiát mě naplňuje nadějí. Vyrostl pro šibenici, a tak se, doufám, neutopí. Spravedlivý osude, dej, ať visí, protože naše budoucnost visí spíš na jeho oprátce než na jeho laně. 30
Jestli se nenarodil pro šibenici, je s námi amen.
Odejdou.
Vystoupí Důstojník.
DŮSTOJNÍK Stáhněte čnělku! Rychle! Níž! Níž! Držte ji na hlavní plachtě.
Za scénou křik.
Proč musí tak ječet? Nadělají víc kraválu než ta bouřka a naše povely. 35
Vystoupí Sebastian, Antonio a Gonzalo.
Zase vy? Co tu chcete? Mám tý práce nechat? Chcete jít ke dnu?
SEBASTIAN K čertu s tebou za ty žvásty, ty psisko drzý, škodolibý! 40
DŮSTOJNÍK A kdo to za mě udělá? Vy?
ANTONIO Ať visíš, ty zmetku urvané! Nemáš o nic menší strach, že se utopíš, než my.
GONZALO Jak jsem řekl, ten se neutopí, ani kdyby loď byla křehká jako skořápka a děravá jako vysloužilá 45
děvka.
DŮSTOJNÍK Všechny plachty dolů, kosatku i hlavní! Otočte ji proti vlnám. Od břehu!
Vystoupí zmáčení námořníci.
NÁMOŘNÍCI Je konec! Můžem se jen modlit! Konec!
DŮSTOJNÍK Takže se naposledy napijem? 50
GONZALO Jdem za králem a princem. Modlí se. Jsme na tom všichni stejně.
SEBASTIAN Zatraceně!
ANTONIO Svěřili jsme svůj život ožralům.
Kěž by se ten
urvaný darebák
utopil ve svém chlastu!

GONZALO Bude viset, 55
i když se moře proti tomu bouří
a otevírá chřtán, aby ho spolкло.
Zoufalé blasy za scénou:
HLASY „Smiluj se, Bože!“ – „Loď už puká!“ – „Sbohem,“
má ženo, děti, moji nejdražší!“ – „Loučím se, bratře.“
– „Loď se rozpadá!“ 60
ANTONIO Jdem ke dnu a král s námi.
SEBASTIAN Pojdme mu říct sbohem.
Odejdou Antonio a Sebastian.
GONZALO Celé moře bych teď vyměnil za ždíbec suché země,
a třeba i s koptívou a lopuchem. Ať se děje 65
vůle boží, ale jak rád bych teď umřel s nohama
v suchu.
Odejdou.

SCÉNA 2.

OSTROV. PŘED PROSPEROVOU CHÝŠÍ.

Vystoupí Prospero a Miranda.

MIRANDA Tatínku, jestli vaše umění
tu bouři rozpoutalo, utište ji.
Z nebe se lije oheň, který by
zem spálil na troud, ale vzduté moře
hasí ten požár. Jak já trpěla 5
s těmi, jež viděla jsem trpět. V tak
nádherném plavidle museli být
vznešení, vzácní lidé. Teď jsou mrtvi.
Nárek těch chudáků mi srdce rval.
Já mít tu moc, otevřela bych zem,
aby v ní moře utonulo dřív,
než stačilo spolknout tu dobrou loď
s nákladem dobrých duší. 10
PROSPERO Upokoj se
a neboj. Nemusíš je litovat.
Nic se jim nestalo.
MIRANDA Ta hrůza!
PROSPERO Nic jim není. 15
Co dělám, dělám jenom pro tebe,
pro tebe, moje drahá dceruško.
Ty ani nevíš, kdo jsi, nevíš nic
o mně. Netušíš, že jsem mnohem víc
než pouhý Prospero, pán bídné chýše
a tvůj ubohý otec. 20
MIRANDA Nikdy mě
nenapadlo nic jiného.
PROSPERO Je čas
tí oči otevřít. Pomoz mi svléct
můj čarodějný plášť. – Tak, tady lež,
(Odkládá plášť)
mé kouzlo. – Setři slzy a buď klidná. 25
Ten hrozný obraz ztroskotání, jenž
vyvolal v tobě zděšení a soucit,
jsem stvořil já díky svému umění
a zařídil to tak, že nikomu
z těch, které slyšela jsi naříkat
a viděla se topit, nezkrřivil
se ani vlásek na hlavě.
Teď seď
a já ti řeknu víc.
MIRANDA Kolikrát už
jste začal vyprávět, kdo jsem, a vždy
jste zmlkl, řekl: „Později,“ a mně
zbyla jen zvědavost. 30
PROSPERO Ta chvíle přišla
a vyžaduje, abys pozorně
mi naslouchala. Nepředpokládám,
že by sis vybavila něco z dob,
než jsme sem přišli. Byly ti tři roky.
Nebo snad ano?
MIRANDA Něco určitě.
PROSPERO A co? Nějaký dům či osobu? 35
Řekni mi všechno, co ti zůstalo
v paměti na tu dobu.
MIRANDA Je to dávno
a připadá mi to spíš jako sen
než vzpomínka. Nestaraly se o mě
nějaké ženy? Čtyři nebo pět?
PROSPERO Ano, Mirando. Ještě víc. Jak to,
že si to pamatuješ? Co se ti 50

	dál vynořuje z černé jámy času? Když vybavíš si dobu, než jsme přišli, pak snad i to, jak jsme sem přišli.		Král Neapole byl můj nepřítel a bratrovi šel ve všem na ruku. A tak za příslib vazalství a daň, o jejíž výši nevím, souhlasil, že budu ihned vyháněn z Milána i se svou dcerou a mé vévodství případně bratrovi. S tím úmyslem k nám vyslal tajně vojsko a můj bratr, jak dohodnuto, přesně o půlnoci otevřel bránu města, z něhož mě a tebe, plačící, v naprosté tmě odvlekli jejich spřeženci.	125
MIRANDA	Ne.			
PROSPERO	Je to už dvanáct let, Mirando, dvanáct. Tvůj otec byl milánským vévodou, byl mocný vládce.	55		
MIRANDA	Vy nejste můj otec?			130
PROSPERO	Tvá matka byla vzorem poctivosti a tvrdila, že jsi má dcera. Tvůj otec byl vévoda a po něm máš i ty šlechtickou krev.		MIRANDA	Ach, bože! Už sice nevím, co se se mnou dělo, ale když si tu hrůzu uvědomím, mám opět v očích slzy.
MIRANDA	Ach, nebesa! Co zlého nás zahnal sem? Anebo to bylo dobré?	60	PROSPERO	Poslouchej, abych tě mohl vyprávěním přenést až k současnosti. Pouze ona dá tomu příběhu smysl.
PROSPERO	Obojí, mé dítě. Zlé bylo, že nás vyhnali, a dobré, že jsme sem šťastně přišli.		MIRANDA	A proč nás hned nezabili?
MIRANDA	Musel jste mít se mnou tolik trápení! A na to si vůbec nevzpomínám! Co bylo dál?	65	PROSPERO	Správná otázka. A dost se nabízí. Netroufli si. Lidé mě měli rádi a ti lotři se báli krve, proto krutý čin vykreslit chtěli v příznivější barvě. Zkrátka nás posadili do člunu, vyvezli na moře a přesadili na shnilý vrak bez ráhen, bez plachet, bez kormidla či stěžně, na loď, z níž i krysy utekly. Mohli jsme řvát jen na moře a moře řvalo na nás, do větru sténat, a vítr z lítosti nad námi sténal stejně.
PROSPERO	Antonio, můj bratr a tvůj strýc – Slyšíš to? Bratr. Jak může být bratr takový mizera! Já ho měl rád nade vše na světě a světil jsem mu vládu nad Milánem, největším italským státem, jehož vévoda Prospero jako vladař požíval obrovskou úctu a co učelec vynikal nade všemi. Kvůli vědě jsem bratrovi přepustil moc a sám se vrhl do studia tajemných a tajných nauk. Když tvůj zrádný strýc – Posloucháš mě?	70 75	MIRANDA	Musela jsem vám být na obtíž!
MIRANDA	Poslouchám. Pozorně.		PROSPERO	Andílku můj, jen tys mě držela při životě. Když v zoufalství jsem moře zaléval slanými slzami, usmála ses, jako by nebesa ti dala sílu, a já měl kuráž překonat i to nejhorší.
PROSPERO	Když naučil se tomu vyhovět, jiného odmítnout, ty povýšit a tamty zničit, předělal mě lidi ke svému obrazu anebo je vyměnil za jiné. Měl pod palcem úřad i úředníky. Hrál to na ně tak, že mu oni hráli do noty. Jak břečtan ovinul vévodský kmen a vysával ho. Ty mě neposloucháš.	80 85	MIRANDA	Jak jsme se dostali na břeh?
MIRANDA	Poslouchám.		PROSPERO	Dík svatě prozřetelnosti. Měli jsme něco jídla, pitnou vodu, co obstaral Gonzalo z Neapole, dobrý muž, který nás měl na starost. Tak šlechetný, že dal nám s sebou vše, co bylo třeba, šaty, prádlo, roucha a další věci, co tu máme. Navíc, protože věděl, jak miluji knihy, z mé knihovny vzal svazky, které si cením nad vévodství.
PROSPERO	Poslouchej mě. Prosím tě. Zanedbával jsem vnější svět a zcela se pohroužil do zušlechťování vlastního ducha, což mé okolí moc nechápalo a v mém bratrovi to probudilo jeho horší já. Jako když příliš dobra může zkazit dítě, má důvěra v něj v něm zrodila zradu. Zradu tím větší, čím víc jsem mu věřil, a já mu věřil bezmezně. Když jsem ho takhle povýšil a on si bral víc, než co jsem mu dával, najednou jak člověk, co si plete dojmy s pojmy a trpí ztrátou paměti, si začal namlouvat, že to on je vévoda, a přestože byl pouhý zástupce, honosil se vnějšími projevy moci a vlády. Jeho tížádnost – Slyšíš, co říkám?	90 95 100 105	MIRANDA	Kež bych ho mohla tak někdy potkat!
MIRANDA	I hluchý by to slyšel.		PROSPERO	Stoupnu si. Ty seď. (<i>Bere si plášt'</i>) A slyš o konci mořské kalvárie. Připluli jsme na tento ostrov, kde jsem poskytl ti lepší vzdělání, než dostane se princeznám, jež mají čas k marnění a horší učitele.
PROSPERO	A protože se do hry na vévodu vžil tak, že zapomněl, kdo je, chtěl se stát tím, kým nebyl. Já byl podle něho ubožák, snilek, který může vládnout leda své knihovně. A tak se spojil – hladový po moci – s Neapolí, jejímž králi kromě tučné renty přislíbil spoluprávu. Doposud nepokořeně vévodství tak padlo do moci cizákům.	110 115	MIRANDA	Bůh vám to zaplať. Ale, tatínku, pořád mi není jasné, proč jste musel rozpoutat mořskou bouři.
MIRANDA	Ach, nebesa!		PROSPERO	Prozatím věz pouze to, že shodou okolností mi štěstěna, jež je teď na mé straně, přihnala k ostrovu mé nepřátele. Můj osud nyní zcela závisí na postavení hvězd, které mi přejí, a buď té šance využiji, nebo jsem navždy ztracen. Už se na nic neptej. Jsi ospalá, oči ti klíží spánek, poddáváš se mu. Musíš spát. Už spíš. <i>Miranda usne.</i>
PROSPERO	Poslouchej jejich plán a pak mi řekni, jestli tak jedná bratr.		MIRANDA	Přijď, služebníku, já jsem připraven. Objev se, Arieli, ke mně přijď. <i>Vystoupí Ariel.</i>
MIRANDA	O babičce smýšlím jen v dobrém, ale dobré ženy mohou mít špatné syny.	120	ARIEL	Zdravím vás, pane, vzácný mistře, zdar! Čeho si žádáte? Poručte jen, a vzduchem, vodou, ohněm proletí, i mrak si osedlá váš Ariel a jeho pomocníci.
PROSPERO	Poslouchej.		PROSPERO	Sehrál jsi tu bouři, duchu, jak jsem přikázal?
			ARIEL	Přesně, jak jste si přál!